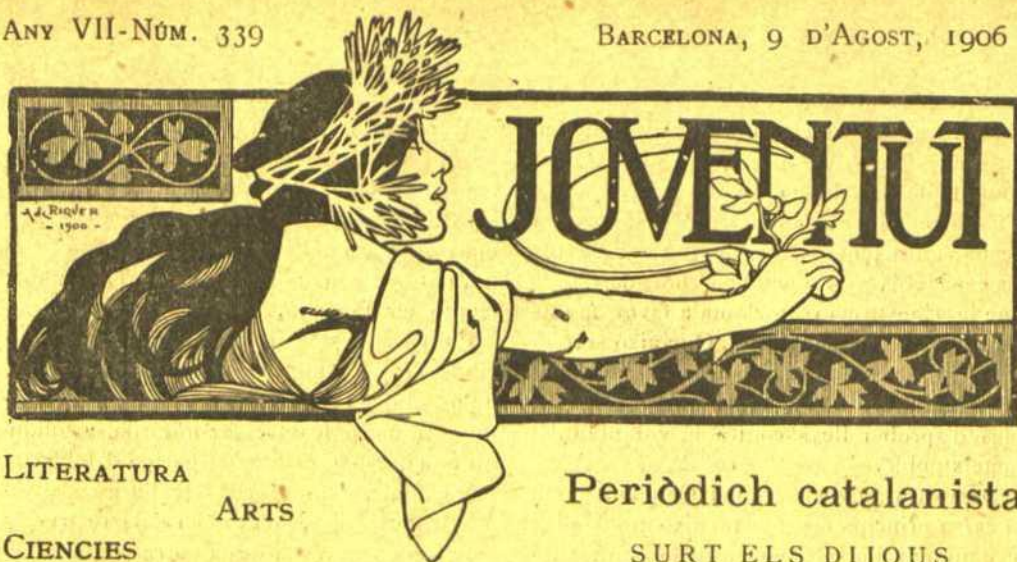

LITERATURA

ARTS

CIENCIES

Periòdich catalanista

SURT ELS DIJOUS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:

Plaça del Teatre, 6, entresol.

NÚMERO CORRENT 10 CÈNTIMS

» ATRASSAT 20 »

SUMARI:

El nostre patriotisme, per R. Miquel y Planas. — Cròniques de París, per F. Pujulà y Vallès. — El venciment, per Madame De Haussey, traducció de J. M. T. — De teatre català, per Emili Tintorer. — Refús, per Xavier de Zengotita. — Les roses dels presos, per Miquel de Palol. — El vell pobre, per Melitón Leonart y Roig. — Aquell petó..., per Jordi Muntaner. — Quadret, per J. Carné y Martí. — Esperanta fako; Gramàtica Catalana-Esperanto (continuació), per F. Pujulà y Vallès. — Noves.

malmès, o sia, el sentiment de la Patria nativa, base indispensable pera la reconstrucció d'una Gran Patria Espanyola a la qual tots hi tenim igual dret, castellans com catalans, baschs com andalusos.

Y encara no'n teniem prou els catalanistes ab alçar un crit de protesta ferma y constant contra'ls mals governants, veritables despilfarradors de patries, que de més a més hem vingut a derrera hora ab lo de la Solidaritat Catalana a acabar la paciència de tots els qui donen el nom de amor a la patria, a les delícies d'una digestió ben feta. Perque, y sense que ab això volguem ferir susceptibilitats, bé podem dirho que la Solidaritat es l'obra del Catalanisme (colaboranthi, naturalment, els bons catalans de les més diverses filiacions en quant a idees polítiques), car es evident que sense catalanistes no hi hauria hagut lley de jurisdiccions, y sense lley de jurisdiccions, tampoch hi hauria hagut (per ara, al menys) Solidaritat Catalana.

L'obra eficient d'aquesta Solidaritat no ha estat altra, de moment, que fer obrir els ulls a la realitat a moltes altres regions espanyoles, a les quals insidiosament se'ls hi havia fet creure que'l Catalanisme amagava'l separatisme. Donchs ara que la gent política y els partidaris incondicionals del llur propi

EL NOSTRE PATRIOTISME

El Catalanisme may ha treballat a l'ombra. Ni may hi trevallará. Y això es lo que més deu indignar als foribonds enemichs de la nostra causa. Si els catalanistes cometessim algun dia (fóra una hora ben tonta) el disbarat de preparar quicòm qui revestís els caràcters de conspiració, donariem de segur la més gran de les alegries a molta gent qui avuy rabia de no poder clavar descaradament les ungles en nosaltres; en nosaltres, si, que tenim el desvergonyiment de declararnos patriotes irreductibles y als quals no hi ha medi, dintre la lley, de tapar la boca. Es a dir, el medi ja hi es: l'Autonomia...; mes, per ara no cal parlarne als qui, havent dut la gran Patria de tots els espanyols a quatre dits de sa ruina completa, se crispen farisaicament a la sola idea de que hi hagi qui pretengui posárselhi al devant pera intentar refer lo qu'ells han deixat tan

modus vivendi s'han trobat ab que no tenien d'hèuresels ab els catalanistes sinó ab tot Catalunya, la cosa els hi ha vingut bon xich de nou; y més que més quan s'han donat compte de que la nostra despertava arreu d'Espanya altres Solidaritats amenant acabar totes juntes per formarne una de tots els espanyols contra'ls detentadors dels drets que la Constitució proclama a favor de tots els ciutadans sens excepció. Que això significa, per fi de comptes, la usurpació del vot del poble pera ferli Parlaments postiços, capables d'aprobar lleys contra la voluntat del meteix poble.

Demostrat, donchs, que'l Catalanisme té la culpa principalment de tot això qui tendeix a remoure'l llot putrefacte de la política espanyola (y de que'l Catalanisme'n té la culpa ho han vist bé prou els *perjudicats*), era lògich preveure que'ls catalanistes seriem els primers contra'ls quals s'esbravaria la santa indignació dels *arrendataris* del patriotisme (s'entén, del fals patriotisme) y de les contribucions. (A tot arreu semblen més patriotes els qui cobren que'ls qui paguen! Reflexió que no som pas els únichs en fernos!)

Y en efecte: ja s'ha començat a veure. Els catalanistes qui no conspirèm, sinó que fem propaganda honrada dels nostres ideals; qui no volèm desmembrar la Patria, sinó que volèm referla y engrandirla espiritualment fent d'ella un Estat federatiu a la moderna; qui no som reaccionaris, sinó que defensèm un credo polítich més ample y tolerant que'l de cap altra modalitat espanyola, els catalanistes, donchs, per lo que no som y passant per sobre de lo que sí som, tenim obertes les portes de les presons que l'Estat hauria degut emplear un dia pera allotjarhi dignament els causants morals de les desaventures patries.

Ara més que may, es quan tots els qui ens honorèm dihentnos catalanistes, devèm mostrar-nos en la nostra actitud dignes dels patriòtics ideals qui ens animen. Res de comprometre ab irreflexives manifestacions dels nostres sentiments, la grandesa d'aquests meteixos sentiments. El nostre patriotisme ha de resistir impassiblement fins el que se'ns acusi de traydors a la Patria: nosaltres no'n som de traydors a la Patria; a menys que'l voler

bé a n'algú ho sia una traydoria, cosa que'l sentit comú no pot admetre.

Y si contra tota rahó, y falsejant la intenció dels nostres actes, se'ns acusa y se'ns crida a respondre d'ells, femho noblement, fins resignadament si a mà ve. El nostre patriotisme mereix bé prou el sacrifici de la nostra tranquil·litat personal: femho per Catalunya; femho per Espanya.

Es per aquest estil que degué pensar Silvio Pellico, l'autor famós de *Le mie prigione*, quan, el dia 13 d'octubre de 1820, fou arrestat a Milàn, a les tres de la tarda, y conduhit a la presó de Santa Margarida. Ell hauria pogut fugir, y no ho feu. Per llargues anyades degué menjar, sota'l poder dels austriachs opressors d'una part de sa patria italiana, el pa dels presoners, en els Ploms de Venecia y en el Spitzberg. Son llibre referit, el qual escrigué estant privat de sa llibertat y hont no's troba ni un sol mot d'odi envers sos butxins, fou, segons diu un escriptor italià, més eficaç contra l'Austria que una victòria obtinguda sobre'l camp de batalla.

Y prou! Recordemnos també de que potser pera un català sia un gros delicté l'entretenir-se fent l'apologia... de Silvio Pellico.

R. MIQUEL Y PLANAS

CRÒNIQUES DE PARÍS

A TRAVERS DELS DIALEGS

—Hi han coses que no's poden fer comprendre segons a qui, però com que veig que sôu poeta...

—*Pardon, madame!*

—Vull dir: com que veig que vós estimeu la bellesa de la vida...

—*Merci, madame!*

—... puch sospitar que m'entendreu y capiréu tota la lògica dels meus raciocinis y de les meves reflexions. (*Pausa. Ab el dit index vaig introduhint a la pipa, cuidadosament, l'escafarlata que'n sobreix.*) ¿Què'n queda de la vida si'n treyèu lo bell?

—Entenemsel! (*El misto que crema en la meua mà dreta espera la rèplica per'acomplir sa misiò contra'l tabach.*)

—Ja sé lo que anèu a preguntarme. Parlo de lo bell en sí, de tot allò que flayra o put bellament. (*El misto s'ha apagat.*)

—No'n queden sinó perfums y pudors fastigosos. (*Encench un segón misto.*)

—Donchs, ¿creyèu vós que hi pugui haver millor tasca en la vida que l'allunyar-se conscientment de tot lo qu'es lleig?

—Quin tip de canviar de lloch!

—Teniu rahó. Jo diria millor: que l'aspiració y consecució per tots els medis d'allò qu'es menys lleig. Així la idea no vos sugereix...

—La del Juheu errant.

—Exactament; donchs, què hi trobèu.

—Trobo qu'estèu en lo just. Emperò...!! (*La primera glopada de fum ix de ma boca.*)

—Ah, aquest emperò! ¿Per què no acabèu? «Emperò no hi veig aquell lo bell en el vostre ofici!» ¿No era això lo que anava a dir? Teniu rahó. Emperò, dich jo a mon torn, hi ha aquell lo menys lleig.

—(*Segona glopada de fum seguida d'un esguart interrogatiu.*)

—Jo vos ho provaré... Teniu; sembla que os agrada la pipa.

—Així, així.

—¿Que sòu casat?

—(*Me giro creient a algú darrera meu.*)

—No, no, era a vós a qui os ho preguntava. Bé, suposém que ho sòu.

—Queda suposat... Acabèu aviat, madame.

—Queda suposat que ho sòu. Jo vos interrogo y vós me responèu. Me responèu dihentme la veritat.

—¿Volèu dir qu'estaré'n mon paper?

—Teniu rahó; suposém també que cada vegada que'm responèu no vos sortiu del vostre paper, dihent la veritat. Comença l'interrogatori.

—Un moment, madame. Garçon!! dos dobles! Vinga.

—¿Què acostumèu a fer al ficarvos al llit?

—Acostumo a despullarme.

—No està mal. ¿Còm?

—Com ho fa tothom.

—¿No vos feu pas treure les sabates per la dòna, veritat? Ni tant sols desenganxar la corbata del darrera, cada nit. Ni sisquera... Deuria haverho suposat, vós sòu molt gentil; massa gentil pera no comprendre que allò són inconveniències. Emperò no'm neguèu que car vos agrada la pipa... Així, així... no

vos la treyèu dels llabis... fins a l'últim moment...

—Ho confesso y encara afegeixo: a voltes després... de l'últim moment, la torno a encendre.

—Prou, prou; es suficient; no es necessari pera ma prova que continuèu representant vostre paper. Quedèu descasat.

—Tantes mercès! Vós sí que anèu més depressa que la comissió del divorci.

—Oh, deixèu de banda aquests bons revolucionaris burgesos.

—Ho deixo de banda, però ¿la prova, madame?

—Còm! ¿Encara necessitèu més prova que la ingenua confessió que m'acabèu de fer? ¿Trobèu per ventura que hi ha amor, en l'amor que's desenrotlla com qui diu ab el cigarret als llabis?

—Hi ha amor al tabach.

—Ara ho heu dit. Hi ha vici, ¿no es això?

—No he dit això, però estich ab vós.

—Veusquí, donchs, lo que m'ha fet fugir del matrimoni. La pipa, el cigarret, el tabach podriem dir que són el seu símbol. A voltes com a pròleg y epíleg, l'acte d'amor hi té càlculs, discussions de familia, combinacions de negocis. Diguinse com se diguin, ¿no són per ventura la pipa, el cigarret o el tabach? Y els infants, cal bé qu'en parli, donchs, es l'argument del matrimoni, se fan inconscientment. Per això, com'tota obra inconscient, la humanitat en comptes d'èsser lo que hauria d'èsser es una collada de porchs...

—Això porta *bonheur*, madame!...

—Com hi ha món!! (*Pausa molt llarga. Bevèm després de trincar.*)

—Me penso, madame, que no teniu una idea ben fonamentada de lo qu'es l'amor. Vós confonèu la vianda ab l'amaniment.

—Oh, zut! No tractèu pas de demostrarme que hi ha tendresa, que hi ha dolçor, ni *patriarcalisme* en aquella parella, aquella eterna parella en la qual ella s'ajau al llit badallant esperant qu'ell acabi de llegir *L'Intransigent*...

—Sí es precisament *L'Intransigent* que li feu llegir!...

—Ja m'entenèu... Ja m'entenèu vós que vull dir que no hi pot haverhi ni la tendresa

de dos gatinchs qui juguen, en la parella matrimonial qui no està, perque no pot estar, possehida d'inspiració... ¿Ja sabèu lo qu'es la inspiració, eh?

—Una mala concellerà!

—Precisament per això ha d'ésser la precursora de l'acte d'amor. ¿Hi ha res més dolent que aquest en si? Quin empenyo en bonificar lo que fa devenir sa bellesa precisament de tot lo contrari; quin empenyo en enlletgir la vida! Quin empenyo en voler donar en la vida a l'amor l'ofici de causa que pertoca de dret a l'odi...

—*Vous aussi, madame!* Ja me'n farèu dos quartos. M'agradarà conèixe vostra teoria.

—Demà si m'emmenèu ab vós.

—Serà un altre dia. Hi hauria poca formalitat en vostres ressenyaments... Si no'm titllessiu de massa incrèdul envers vós, os preguntaria, ¿quantes vegades, si dues o tres, heu trobat la inspiració de que vos feu defensora, en vostra vida extra-matrimonial?

—Cada nit.

—Excuseume, *madame*; deixeu-me dir: *Mosca!* qu'es una exclamació que'ns va molt bé a la cara a n'els de casa.

—El qui ve ab mi, no hi ve per habitut, ni per dever, sinó perque li he agradat, perque l'he *frapat*, perque la inspiració li ha tocat al cor. Això a mon torn m'inspira.

—Es una llàstima que no posèu una criatura al món de tant en tant. Ab gayres com vós potser la humanitat s'allunyaria de Sant Antoni.

—Ell me guart de pendre mal.

—¿Car?...

—Car un infant espatllaria la fatxada de ma botiga, y aquestes fatxades no poden repintarse com les dels *boulevards* a cada entrada d'estiu.

—Sóu previsorà; però m'apar qu'en vostra caminada envers lo *menys lleig*, podiau haver escollit altres camins. (*La meua mà senyala l'edifici de la Sorbona.*) No seriau pas la primera; mirèu!... (*La meua mà senyala un grup de xicotes qui passen ab la «serviette» curullada de llibres.*)

—Vos feya més observador! ¿Que no'ls hi heu mirat les cares?...

—En efecte fan molt mala cara. Pas una de bonica.

—¿Y donchs?

—Còm! ¿Pretendreu afirmar que'l camí d'elles es forçat?

—Y es clar, *mon enfant*. Veyàm, ¿qu'es lo que vos creyèu que les fa estudiar?

—L'amor a la ciència!

—Tornemhi! Sempre'l mot amor volguentlo ennoblir fóra del seu lloch! Les fa estudiar l'odi a la esclavitud de l'home.

—Ja; ja recordo que *vostra* causa fonamental es l'odi.

—No volen ésser esclaves, ne protesten. «¿Jo—diuen elles,—jo, dominada per aquest sér groller y brutal?» Y quan diuen *jo*, pera ferse millor càrrech de sa personalitat se posen devant d'un mirall. Després d'haverse emmirallat, com que no són tontes y la proba n'es que protesten d'ésser esclaves, se fan càrrech tot seguit de que no han de dedicarse a altre cosa que a...

—... la ciència.

—No; a... l'*intellectualisme*. La bondat d'un cervell es més difícil d'aquilatar que la correcció d'un sota-barba... La ciència!... Per tot el monopoli dels mots! ¿Per ventura no es una ciència també la qu'estudiem nosaltres? ¿No es una ciència, la ciència de la carícia?

—Es un art.

—Ja veig que volèu entrar en la discussió de si la Farmàcia es un art o bé una ciència.

—*Mon Dieu*, que sòu erudita! (*Pausa.*)

—Creyeume que m'heu donat un desengany!

—¿Deyeu que...?

—Fins m'inspirèu mitja llàstima. Vos feya més coneixedor del món, de la vida, de París. Ja veig que vos el tindré d'ensenyar pam a pam, perque'n veyèu tots els parany, totes les cadenes, tots els lligams! Aleshores comprendreu que no en l'ofici *manual*, que no en el *cerebral* la dòna es lliure, sinó en el...

—Podèu dir *cerebral* també... y si volèu... no es pas cervell lo que consumiu menys! Car se tracta d'*inspiracions*!

—Ja podèu anar fent *sprit*! Ja m'ho dirèu quan vos hagi convençut del tot. Perque avuy suposo que respecte al cantó matrimonial trobèu que tinch rahó y vos he convençut!

—Vós no ho hauriau lograt. Altrament ja n'estava.

—Bé, ja tindrem el temps suficient pera parlarne y fins pera dirvos qui sóch.

—¿No m'explicarèu pas que sôu princesa o'n veniu, *madame*?

—Y ara! ¿Que vos pensèu que no tinch consciencia de mon valer? Provinch de família pobra.

—Y semblèu una marquesa.

—Sôch una reyna. M'he instruhit, tinch diners, sôch admirada. ¿Té més la obrera? ¿Té més la metgesa?

—(*Penso una mica.*) No!... car la instrucció d'aquesta ve dels llibres, en tant que la vostra...

—Té una cosa més potser... Digueume: ¿vos treyèu el barret devant de l'honra?

—(*Penso una altra mica.*) No! Acostumo a treurem el molt poch.

—Aleshores queda convingut entre nosaltres. Per tenir menys que jo, lo poch que tenen aquelles es negatiu.

—Si que ho feu fort! En fi, són maneres de pensar... *Garçon*: ¿quànt se deu?...

—Queda entès, ¿veritat? ¿Demà farèm petar la xerrada.

—Perfectament.

—Sento molt que'm deixèu.

—*Madame*, jo sento... no estar inspirat.—

F. PÚJOLÀ Y VALLÈS

Paris, agost de 1906

EL VENCIMENT

Els dies de venciment de trimestre eren segurament, dintre de l'anyada, d'aquells que'l marquès en Jordi d'Ayguafulla marcava ab pedra blanca. Y no perque fos avar ni adorador de la dolça música dels lluisos d'or ni de l'agradós fregadiç dels bitllets blaus, sinó perque aquestes quatre dates trencaven un xich d'imprevist el monoton y apacible curs de la seva vida de noble camperol.

Hi pensava molt per endavant com si's tractés d'un llarch viatge de plaer; se preocupava del vestit que's posaria, de la camisa planxada, y anotava en la seva ampla cartera de butxaca tota una llarga llista de coses a recordar. Se movia inquiet, interrogava ab la mirada més de deu cops l'horitzó avans de partir, y era tot un afer triar el bastó de puny d'or y escollir, entre'ls paraygues, aquell tan bo de seda verda.

Tota la casa anava en orri quan arribava'l moment; y s'hauria cregut al veure les ana-

des y vingudes del servey atrafegat, y la emoció de la marquesa, que'l bon vell emigrava a les Índies o bé que se'n anava lluny, molt lluny, cap a terres desconegudes.

Y, no obstant, no's tractava més que d'un petit viatge: descendir pel Garona desde la Réole a Bordeaux. Però quan s'estima, quan s'arriba a la posta de la vida, les coses s'engrandeixen y devenen aconeteixements les més insignificants.

El barco a vapor lliscava sota un floch de fumerola. El Marquès afectava una desinvoltura joyosa, gayrebé galanta, tot mirant bullir l'aygua pels costats de la embarcació, esperant tranquilament l'instant de posar els peus a terra.

Al arribarhi, sense perdre temps, se dirigí a la casa que possehia a n'el Quai Chartrous, pera presentar els rebuts als seus tres llogaters.

No havia encara passat una hora que'l bon home n'eixia y novament muntava a la embarcació pera tornar a casa.

Al entrarhi sentí que alguna cosa d'extraordinari li havia succehit, puig malgrat que'l sopar fos fet pera tentarli la gana, ell no tocà cap plat, ni articulà una sola frase. Madama d'Ayguafulla no gosava interrogarlo; el contemplava de cúa d'ull, tot demanantse a si meteixa si el malhaurat havia perdut el cap; tan diferent el veyia de quan havia sortit de casa.

Finalment, la marquesa no pogué aguantarse més, y temerosament, ab inflexions d'una suprema y suplicant dolcesa, exclamà:

—¿Estèu malalt, donchs, Jordi?

—No; y què volèu que tingui—replicà ell durament, ab la impaciencia del a qui's desperta al mitj d'un hermós somni.—Què volèu que tingui; deixeu-me en pau!

Madama d'Ayguafulla se'n va sentir ferida d'aquesta resposta; y's va mossegar els llavis pera no plorar.

En efecte, may fins aleshores, el marquès l'havia tractada així. La seva felicitat no havia may sigut enterbolida. S'estimaven beatíficament, tendrament, ab confiança plena, sens engany. No s'amagaven ni un pensament, ni un desitj, ni un somni. Compartien bellament el rosa y el negre de la vida, y ni un sol dia s'havien penedit del seu maridatge.

May havien sentit l'anyorament d'una altra existència, d'altra joia que la que'ls hi era comuna.

El marquès era un sér tan *bon vivant*!... Malgrat els anys que comptava y les arrugues que solcaven el seu rostre, y els cabells que li blanquejaven, tenia'l marquès el cor jove y un bon humor inacabable.

No obstant, al arribar la nit, quan se trobà front a front de la seva dona, el marquès no va poguer més, li mancà força pera guardar el secret que l'oprimia; y ab frases a mitj dir com un culpable que's confessa, li abocà tot lo que li havia passat aquella tarda.

A casa l'advocat que ocupa el terç pis; a casa les Rabier qui viuen al segon, les coses havien marxat com calien: els compliments habituals, algunes reclamacions...

Mes, no havia passat lo meteix al primer pis, habitat per aqueixa dona de Paris qui's feya passar per viuda y era inquilina de tres mesos ençà. El pis era embaumat com un pom de flors inconegudes; tot era endreçat, cuydat y gentil com una cadira portàtil de l'època Lluís XV, com un niu de guatlles.

Ella, la parisenca, l'havia rebut ab bata de puntes, com en sortint del llit; els peus calçats ab riques pantofles, els cabells cayguts per les espatlles talment com un mantell de brocat.

Y així, temptadora, s'excusà de son abandon ab mots tan finament dits, mostrant al riure unes dents tan blanques y uns llabis tan rojos, qu'ell se trobà confós y'esmaperdut, y no va tenir el coratge de fugir de la temptació... Ella l'havia guanyat victoriosament, com un infant qui obliga a l'avi a obehirlo y el porta allà ahont li plau.

Ella'l vanejava enginyosament, y ell redoblava ses galanteries sense pensar res de mal. Així havien recorregut totes les habitacions, l'arcoba y lo restant; y tot de cop, ab una maliciosa brusquetat, la parisenca va exclamar:

— Devèu tenir calor, marquès. ¿Volèu sucra un bescuyt ab *champagne*? —

Ell hauria volgut refusar, tant més quant ja's sentia tot enterbolit y emboyrat el cervell, però no va gosar. Després, hauria estat ridícol a la seva edat semblar que reculava devant d'una dona y hauria sigut manca d'atenció no sotmetres a un tan senzill desitj.

Ab això s'havia buydat una ampolla. Ell se sentia reviscolat com si's trobés sots la influència d'un filtre màgich. No sabia lo que's feya. De bones a primeres li havia besat la punta dels dits; després els cabells y a la fiels llabis.

No se'n sabia avenir; se creya joguina d'un somni... A la seva edat!... A la seva edat havia sentit una refflorida de joventut, una flamarada d'amor.

Ell, que fins a seixanta anys no havia sapigut més que viure per la seva dona, acabava d'assaborir les delícies del mancamment.

Y sempre riallera, ben certa de que la partida era d'ella, la petita parisenca va demanar:

— ¿Havèu portat el rebut del lloguer? —

Ell, encara sugestionat per lo que li passava, posà'l rebut demunt de la taula sens esperar el seu montant.

Se trobava confós, estonat, y al fons de tot (la carn es tan feble, y el cor tan ple d'abims insondables) potser un xich envanit de la seva aventura...

—

El marquès acabà de confessar la seva falta.

La marquesa havia escoltat tota la relació sens interròmprel, y somrihenta, dolçament y inèrdulament a la vegada, se contentà ab dirli:

— ¿Volèu dir que no vos vantèu de coses que no són, amich meu?... —

MADAME DE HAUSSY

Trad. de J. M. F.

DE TEATRE CATALÀ

El desvetllament de l'esperit nacional català que s'inicia en el terreny de l'art, especialment de l'art literari, sembla avuy que hagi variat d'ex. Les mostres més esplendents y més febroses de la nostra activitat se manifesten en els camps de la política y de la lluyta econòmich-social. Res més hermos y més esperançador que aquesta febre d'acció ab la qui un poble, encara no prou madur, cerca solucions concretes als grans problemes moderns de la vida colectiva.

El camí fet en aquest sentit es ja considerable. Petites victories parcials cada jorn més assenyalades preludien l'hora propera

de conquestes definitives. Politicament el poble català dona, ja avuy, mostres evidents de la seva capacitat. Molt aviat no serà ja pera ell una vana fórmula'l gran principi democràtic que reconeix en el poble la deu única de tota sobirania. Ha començat ja l'hora del govern del poble pel poble. Socialment, encara que la lluyta's presenta més fonda y més confosa, l'acció reflexiva dels dos grans factors aparentment irreconciliables, capital y treball, se nota sensiblement. Petites transaccions, petites solucions harmòniques, no per ésser provisionals menys significatives, mostren que'l poble català en son conjunt està ja capacitat pera entrar serenament — lo qual li permetrà desempenyarhi un paper ben lluhit — en la lluyta universal, qu'en el terreny econòmic s'apropa y que segurament transformarà l'ex de la vida humana de relació.

Cap d'aquestes transcendents qüestions m'interessen avuy. Sols les he anotades pera constatar el fet de que l'art català no dona actualment aquelles mostres d'exuberancia que corresponen a un poble progressiu y ple de vida. En realitat, no hem tingut temps pera tot. La lluyta econòmica y política no ha aturat, però si entorpit un xich, el desenrotlló, ab tant d'esplendor iniciat fa més de mitj sigle, de totes les arts y especialment de la literatura.

L'ha entorpit, mes no l'ha deturat, lo qual demostra clarament que'l despertar de Catalunya no es un desvari momentani, sinó un desvetllament franch y seré. Puig a pesar de que aquelles dues grans lluytes han atret, sugestionantles, les més clares intel·ligencies y les activitats més xardoroses, no les han acaparades. Tant es així que l'art català en totes ses manifestacions se troba avuy en plena producció y en evolució franca y progressiva. No hem caminat tant com ho hauriem fet, però hem avençat d'un modo ben sensible.

No hi ha necessitat de concretar y comparar lo que som y lo qu'erem en pintura, escultura, en filologia, en literatura, en fi, en tota mena d'arts pera estar orgullosos y satisfets de llur estat present. La tasca seria llarga y fins inútil, puig el fet es evident. Per altra banda'ns portaria lluny de mon actual objecte. No obstant, bé pot dirse que totes

elles han seguit un moviment paralel al de l'art dramàtic encara que més definit y sensible, puig que cap d'elles lluyta ab tants y tant greus obstacles pera son lliure expansionment.

Anotèm, donchs, senzillament el fet y concretémnos per avuy al nostre teatre qui a pesar de totes les aparences progressa lentament però segurament. Heusaquí lo que'm proposo demostrar.

L'art dramàtic en la nostra terra ha tingut de lluytar y lluyta encara ab dificultats, derivades de la peculiar manera que té d'exteriorisarse. No es ja sols que'ls autors se sentin bon xich desorientats al voler reflectar l'ànima d'un poble que està encara en ple treball de renovació y transformació; no es ja sols que les influencies atàviques del teatre neo-romàntic y convencional, que floria arreu a l'iniciarse'l desvetllament de Catalunya, se deixin sentir encara en els nostres autors de més volada, ni que, per altra banda, la confusió portada al nostre públich per les innombrables companyies estrangeres ab llurs repertoris tan variats hagi deixat de contribuir a que públich y autors se mostrin indecisos y caminin quasi bé a les palpentes; hi han altres factors més concrets y més prosaichs que han deturat la evolució lògica del teatre català harmònicament ab la evolució social y política.

Aquests factors o obstacles són els que tractaré de senyalar.

El primer d'ells es la manca de cultura y la frivolitat de l'alta burgesia barcelonina. Per rahons sociològiques que no es del cas esbrinar aquí, ens trobèm ab que la gent adinerada, no val'l teatre pera instruhirse ni tan sols pera fruhir, fins rarament hi va pera riure. Hi va per seguir la moda, per vanitat, pera veure y ésser vist. Sens aquesta gent no pot viure un teatre serio. Tots sabèm allò: «Un teatre sense senyores als palcos y butaques, es teatre mort.» Ara bé: al teatre'ls homes hi van únicament perque hi van les senyores y, ananthi aquestes sols per vanitat, per moda, per veure y ésser vistes, esclar que lo que principalment interessa a uns y altres es lo que hi ha o passa de teló en fóra. Lo que passa de teló endins sols els interessa incidentalment, es a dir, negativament. Així, donchs, lo que'passi a la escena

té d'ésser lleuger, fins pot ésser bonich, y, en ultim cas, fins pot ésser discretament enterndor; jamay déu interessar fundament. Res de grans drames, res de grans actors qui per la força de les idees que desvetllen, o per la intensitat de les passions que fan vibrar, o per la sugestió d'un treball excepcional, distreguin a aquelles gentils dames del fi primordial qui les ha portades al teatre. Això de que durant tot un acte tots els *gemelos*, *impertinents* y fins els ulls naturals, se fitin constantment en l'escenari, passa'ls limits de la descortesia. Una senyora o senyoreta rica y guapa y fins rica y lletja, té dret a que se la mirin y mirin la seva *toilette* ab preferència a tot, donchs a la escena no pot nideu passarhi res qu'emocioni, que faci pensar, que sugestioni. Inútil es afegir que per aquesta rahó, y per altres d'ordre moral, d'aquell ordre moral que se'n diu moral burgesa, queden excluides totes les obres qui directa o indirectament se relacionin ab elevats problemes socials o filosòfichs y els qui profundissin massa en el cor humà. Lo que se'n diu art modern intel·lectual o psicològich es perillós, puig pot resultar massa interessant.

En cambi, tot lo que sia decoratiu dintre y fóra de l'escenari, serà'l primer factor de l'èxit... de *laquilla*. Un gran teatre, ben nèt, ben enluminat, de tons clars y ben còmod; un escenari ben servit, luxosament amoblat; uns actors qui declamin discretament sense raptés inharmonichs, y ben vestits y ben fins, etc., són elements apropiadíssims pera distreure sense capficar. Són un march exquisit pera que llueixin en primer terme les figures més o menys vulgars de nostres pretencioses burgesetes. La Guerrèro y en Diaz de Mendoza fent *pucheros* o *melindres* en *El vergonzoso en palacio*, constitueixen l'ideal d'una vetllada en el teatre.

Y així hem vist com el públich rich, sols excepcionalment assisteix a les representacions qui venen a donarnos els grans actors estrangers y's declara resoltament en contra de les millors obres del teatre modern que aquells algùn cop s'atreveixen a oferirnos.

En quan al teatre català modern ha trobat en aquest públich el principal enemich. Un petit fet ho comproba: A Romea, a pesar dels grans inconvenients que ofereix el local, s'ha lograt, mercès a procediments e influen-

cies que no m'interessen, ferhi anar a aquell públich una nit cada setmana. Donchs bé: ni per excepció s'ha representat una obra moderna en dos anys. S'ha tingut d'escollir el repertori entre les obres gástades e ignocentes de vint anys enrera. Els nostres richs y les nostres *riques* ens han ofert candorosament aquest admirable y desconsolador espectacle: Riure de lo que ja no fa riure a ningú; interessarse discretament per lo que ja a ningú interessa. Trist privilegi en veritat, que retrata fidelment a les que tindrien d'ésser classes directores de la mentalitat y bon gust del poble!

La transcendencia d'aquesta desviació del públich rich ha sigut pera l'art dramàtic català excepcional: *El teatre català no ha trobat empresari*. Y mancat d'empresari, els autors s'han adormit y tal volta no han pogut produhirse; els actors han desertat o s'han abarraganat y el gran públich complex no s'ha *retrobat* encara.

Varis fets ben significatius s'han succehit aquests darrers anys que comproben aquesta afirmació: El «Teatre Intim» d'en Gual, les «Vetllades Avenir», una curta temporada al teatre Apolo y els «Espectacles-audicions Graner» entre altres de menys importants.

Propriament, les «Vetllades Avenir» no foren organitzades per una empresa teatral. Un nucle de joves més richs de bones intencions que de medis materials, intentà en diferents ocasions regularisar modestament lo que avans havien sigut tentatives isolades. Es a dir: de tant en tant veyem anunciada la representació d'una obra estrangera més o menys sensacional sense saber fixament qui ho feya ni els propòsits que guiaven als organitzadors. Se donaven una o dues representacions devant d'un públich intel·ligent y nombrós que tampoch sabia ningú d'ahont sortia y... fins a un altre cop. Així's conegueren en català varies obres interessantíssimes especialment de l'Ibsen. Els de les «Vetllades Avenir» feren més, organitzaren series de representacions en connivença ab empresaris de teatres ahont normalment si donaven espectacles de genre molt diferent. També'l públich — un públich ben simpàtic compost de gent de carrera, literats y treballadors estudiosos — respongué a la crida, omplenà'l teatre cada setmana y aplaudiu

les obres que modestament, però ab respecte y bona voluntat li servien. A pesar d'això, impensadament, les representacions se sospenien sense saber per què. Y al cap d'uns quans mesos se'n anunciaven unes altres organitzades pels mateixos homes y de la mateixa manera que... sofrien també la mateixa sort.

EMILI TINTORER

(Seguirà.)

REFÚS

Endevino en els vostres llabris un somris de maliciosa satisfacció al descloure aquesta carta. Però quin punyent desengany, quina inesperada decepció al llegirla! Creyeu, sens dubte, que anaveu a vèncer els meus *escríptuls*, que ab la vostra esplèndida oferta m'haurieu obligat a *accedir*, però os heu errat, os heu errat completament.

¿Què os havieu cregut de mi? Me prenieu, potser, per una *demi-mondaine*, ¿veritat? Un d'aquests sers repugnants qui profanen l'amor, qui viuen y s'enriqueixen a costa de la *imbecilitat masculina*; os creyeu que jo era *carn que's compra*... Pobre amich meu, no'm coneixèu, no m'heu conegut may!

Jo no sóch pas de les *recatades*; no sé fingir, no sé exagerar les meves reserves castes;

y el meu caràcter humà, de franca independència, odia totes les *restriccions* y tots els fingiments. Per això si alguna volta'm dono lliurement, es perquè'l cor m'ho mana, perquè comprenc la vida, perquè sé viure y estimar: però may els meus braços s'han obert a l'interès, sinó a l'amor, el divi amor etern e ilimitable qui tot ho engrandeix y purifica.

Vós, que sentieu en mi certa indiferència, heu cregut veure en els meus refusos la significació de que'm calia *quelcòm més* per *accedir*, y m'heu fet oferiments, molt esplèndits si, però que'm repugnen... ¿Es aquesta la estimació que per mi sentiu? M'adoreu, me volèu pel sol desitj de *possehirme*... ¿no es això? Són dels qui senten l'amor com una necessitat... Sempre la baixesa, la brutalitat de l'acte!

No, no es pas lo que m'oferiu lo que volia de vos, car may cap ambició ni càlcul egoista ha pogut pervertir els meus bons sentiments d'humana generositat; y si fins ara havia aparentat una certa indiferència, era perquè tenia'l cor ple d'incertituts, perquè volia convèncerme de la constància, de la veracitat del vostre amor...

¿Per què heu vingut, donchs, a ferirme ab els vostres oferiments quan podieu haverme vençut solsament ab una paraula amiga?

XAVIER DE ZENGOTITA

LES ROSES DELS PRESOS (1)

(Orla musical de M. Oliva)

A n'a la reixa dels presos
un bell roser hi ha florit:
son riure de Primavera
tota la celda ha aclarit.

Les roses, qu'eren tan blanques
com un dematí d'amor,
eren joya portant joya
al país de la tristor.

Ab son ritme de bellesa
tots el fronts ha somrosat
s'ha aixamplat darrera d'elles
un cel blau de llibertat.

Y els presos, els pobres presos
assedegats d'horitzó,
ab l'ànima esperançada
n'han cantat una cançó.

Una cançó melangiosa
qui ha corprès als vianants;
les casernes tristes, soles,
feyan eco a n'els seus canta.

Y els vianants aixecaven
els llurs rostres llastimers,
y's perdien les mirades
per les reixes dels rosers.

Y ells cantaven, ells cantaven
la cançó d'un gran anyor,
y sentien al cantar-la
revivarse un vell amor.

Y era una cançó que deyen;
«Passèu vers el Sol, passèu;
no hi floríu al cor dels tristos,
no hi mirèu pas, no hi mirèu.»

A n'a la reixa dels presos
les roses hi han florit;
els presos se les miraven
ab un amor infinit.

Y les roses, cada tarda,
renovantse y renovant,
s'esfullaven, se marcien
sobre'l ritme d'aquell cant.

MIQUEL DE PALOL

EL VELL POBRE

Es vell, y encara té dalit pera caminar. Puja montanyes, segueix pobles demanant un boci de pa.

Sempre'l veurèu trist; el riure'l té oblidat; ja no ho sab còm se riu. Si intenta ferho, els llabis no l'obeheixen.

La familia se li ha mort tota. No té amichs ni coneguts. La vida pera ell consisteix sols en menjar y beure. No pensa res, y, com una màquina qui sempre desenrotllés la meteix força, va vivint, dihent a tothòm de pobles y ciutats: «Feume una caritat per l'amor de Deu.» Si li fan, bé, y si no també. Ell torna a empendre son cami, y camina que caminaràs.

Ajudat d'un bastó tòrt com ell qui li fa de germà (germà sense cor), el veig còm puja la montanya, cami del Papiol. De tant en tant s'atura, respira, mira'l pla hermós de l'entorn, y's passa la mà pel front com si volgués pensar alguna cosa. Però qu'es cas: no pòt pensar. Al cervell sols hi porta lo meteix de sempre: «Una caritat per l'amor de Deu.»

No sab admirar ni els homes, ni les plantes ni els pobles, ni les ciutats. Tot li es indiferent al vellet, qui torna a caminar montanya amunt.

Té'ls cabells tots blanchs y la barba molt crescuda. Porta un gech tot estripat, y per tapa-boques un pellingo. Més avall del gech li penja un sarró ab molts lligams qui li passen per la espatlla. Du dos pantalons qui no arriben a ferne un, espartenyas de dona ab cintes blaves pels voltants, y mitjons de color de carn.

No puch apartar mos ulls del vellet. Ja'l veig al cim de la montanya. Va per asseurés, el cos li pesa més que les cames y fa esforços per aguantar l'equilibri. Per fi queda al costat d'un garrofer assentat.

Passo pel seu devant y m'hi fixo més. Sos ulls enfonsats semblen dues brasetes dintre canons de llautó. Apenes li resta carn al rostre: tot es pell arrugada y d'un color torrat com la terra. Sembla un cadavre animat tan sols pera fer son cami envers el fossar. Y, al veurem passar, fa la cançó de sempre: «Una caritat per l'amor de Deu.»

Estona després, el veig entrar al carrer Major. Ovira una font, xarrupa un llarch trago d'aygua, y no'n té prou, y en xarrupa més, fins a embotirse'l ventre. Les babes li cauen y les mànegues del gech reben la mullena.

Va fent via y arriba al carrer que diu: *Subida al Castillo*. A una banda no hi ha altres edificis que la iglesia y la rectoria; a l'altra no hi ha res edificat. El vell truca a la porta de la rectoria, aquesta s'obre ab forta batzegada, tibada per un cordill qui arriba a l'ùnich pis de la casa, y sento a l'instant: «Una caritat per l'amor de Deu.»

Cauen cinch cèntims y sona una veu qui, apagant el soroll del metall, diu: «Tornèu a tancar bé!» El vellet els vol cullir y no pot ajupirse. Ell prou se desgabella. Va per caure, un transeunt hi es a temps y detura la cayguda, li dóna'ls cinch cèntims, tanca la porta y el vellet torna a caminar.

Ja no puja: ara baixa, carrer del Castell avall; entra al carrer de Montserrat, al número 11 li fan beure un got de vi, y reprèn la caminada, mentres les campanes de la iglesia criden als noys y a les noyes a doctrina. El xibarrí de tots aquells xabals el detura; mou el cap, y vol pensar de nou... Tot es inútil; sempre se li escapa lo meteix: «Una caritat per l'amor de Deu.»

Ab son pas menut el veig allunyar-se. Obro més els ulls. Ell va caminant y se'm torna petit.

Són les tres de la tarda; no fa gayre sol, grossos núvols creuen el cel. Ja gayrebé no veig al vellet, y sentó grans desitjos d'acostarmhi. Donó unes quantes passes endavant; les branques florides d'un àtmetller li tapen les cames... M'hi acosto més, però ja no hi sóch a temps: el vellet ha tombat la carretera. Jo m'aturo, y li dich:

— Caminèu, caminèu!... Trevalladors de totes menes vos acompanyen: no sòu sol!...—

Y'm sembla que'l vent me du la eterna complanta, repetida sigles y sigles per la màquina humana, per joves y vells, caminant sens esma y dihent tots a l'una: «Una caritat per l'amor de Deu!...»

MELITÓN LLERONART Y ROIG

AQUELL PETÓ!

¿Tu'm preguntes si'm recordo encara d'aquell petó, d'aquell dolç petó que varem canviar-nos un bell jorn de maig...? Prou que me'n recordo y sempre'l sento pessigollejar en mos llabris!

Quantes y quantes vegades ha vingut ell a aconhortarme en les hores d'angúnies y neguits!

Oh, si que me'n recordo, si! y sembla que reviscoli cada vegada que puch tornar a xucar la mel de ta boqueta frescal y perfumada.

Ab aquell petó, jo vaig donarte l'ànima y tu vas donarme un nou esplet de vida. Ab aquell petó jo'm vaig consagrar a tu y tu vas creure en la meua estimació; ab aquell petó tan ubriagador varem segellar, sense res dir-nos, el pacte de nostre amor, pur, intens, inquebrantable y etern, y fóra un malvat qui trenqués aquell jurament que sens imposició, sense cap interès, sense la més lleu obligació varem ferosos després de rebre l'un y l'altre l'halenada primera del nostre amor.

Oh... dòna hermosa!, quin instant més sublim fou aquell! Si que me'n recordo, si, y may, may més l'oblidaré!!!

No volguem jamay atormentarnos ab dubtes y rezels, ab gelos y desconfiances qui no poden nihar en nostres cors identificats en un sol desitj, en una sola y única aspiració, quan encara ens abrusa'l foch d'aquella besada amorosa qui va fer estremir per un igual nostres cossos; qui va sublimar en-semps nostres esperits; proba evident de que l'un havia nascut pera l'altre; de que'ns cercavem ja feya molts anys y per fi haviem pervingut a trobarnos! Quànt de temps perdut, bo y allunyats, sens atànyer el complement de nostra existencia!

En el transcurs de la vida se'n fan molts de petons: La mare'n fa a llurs fillets, l'amiga a ses amigues, la meretriu a sos clients; mes, com aquell no ho són pas; com aquell no n'hi ha cap d'altre; aquell se guarda sempre ocult, reservat fins al moment suprèm en que pot fòndres ab un altre de pariò... Y nosaltres el teniem desde'l moment de néixer ben estotxat en els llabris pera bes-cambiansel. Aquell petó fou un cant de gaubança, el crit de joya de nostres cors a l'agermanarse.

Nostre primer petó feya dies y dies que's fri-sava anyoradiç en nostres llabris; per'això ni tu me'l vas donar, ni jo te'l vaig pendre; ni tu me'l vas oferir, ni jo te'l vaig demanar: la meytat en ta boqueta y l'altre meytat en la meua boca's varen atraure espontania-ment, y al toparse, esclatà com un llamp, abrusant el nostres cors.

¿Còm es possible que pogués jamay obli-darlo aquell petó? Y més encara: ¿còm es pos-sible que li pugui jamay fer traició? No, no pot pas ésser. Aquestes passions nascudes per la força màgica de la simpatia mutua y espontania may més s'esborren: o ún rebai-xament moral incompreensible o la mort tan solsament poden anorreharlas. Mes, aixi y tot, jo't juro... oh, dòna aymada! que si hi ha una altra vida y en ella l'home pot tenir voluntat propria, servarà per tu mon cor sa fonda estimació y romandrà eternament en mos llabris... aquell petó.

JORDI MUNTANER

QUADRET

A l'amich Miquel Guarro

Per la via que s'estén, monòtona, per entre espadats y vessants, ve una dòna carregada ab un fillet als braços; per un camí transversal, qui a la via conduceix, s'hi veu un home carregat ab un feix de llenya. Abdós se troben en l'encreuament dels dos camins: el de ferre y el d'espardenya; y junts s'aturen a pendre descans y ab ell nova força. Y l'home, qu'es un vellet, diu a la dòna:

—¿Còm es, bona dòna, que venint del vehi-poble no hagi montat en el tren en comptes de venir a peu y carregada ab aquesta criatura?

—Vinch de casa un metge pera ella, y ab prou feynes tinch quartos pera'l remey. —

El vellet pensa en lo que may havia pensat: en que aquells feixos de llenya no eren pas pera portarlos ell, qui ab prou feynes si podia portarse'ls ossos; que per això s'havia inventat la locomoció a vapor, y qu'ell, ab la força dels seus braços joves, havia ajudat a obrir la terra y aplanarla pera donarli pas, y que ara tampoch podia utilitzar-la.

De cop el tren surt, d'una revolada, d'una volta violenta que feyen les ferrenyes parale-les per entre dues bonyegudes muralles de terra roja. Ab son estrident soroll espanta

l'auzellada qui s'havia ajocat per allà prop, fentla fugir esparverada. Ab son enfarfegament de ferre funcionant, fa trontollar el sòl y passa rabent per davant dels dos vianants qui se'l miren ab enveja y curiositat...

El tren se veu al lluny zigzaguejant. Les fulles se mouen angunioses pel frescal vent de la tarda qui va en direcció oposada vers allà hont han de fer via.

El sol se'n va a la posta, s'enfosqueix pausadament l'espai. L'home's carrega'l feix de llenya ab molta pena; la dona tapà bé la

criatura y, en tant s'ou al lluny el panteix de la potentia màquina del convoy que havia passat per davant d'ells ab alguns cotxes buyts, fent via penosament, tallant el vent qui regolfa y els tira enderrera, y aprofitant la ocasió en que el tren se deixa veure per un trencall dels espadats, l'home, allargant el braç sèch y nirviós, el senyala a la dona y diu:

—Mireulo, mireulo: allò es el progrés! —

J. CARNÉ Y MARTÍ

ESPERANTA FAKO

GRAMATICA

DE LA LLENGUA ESPERANTO

(Continuació)

Tio: (francès) *celà*; (anglès) *that one*; (alemany) *das, jenes*. (U. V. Z.)

Nota. Quan nostre pronom *lo* el podem substituir per *això* o *allò* sense que's modifiqui el sentit de la oració, el traduhirèm per *tio*. Lo que tinch, *tio, kion mi havas*.

Tia. Si *ia* ens expressa la idea de calitat, classe o especie, que nosaltres expressem ab els mots *algún, alguna; tia*, que'ns demostra la calitat, classe o especie, traduhirà nostre pronom *tal*. El plural *tiaj* tradueix nostre *tals*. Ex.: Tal pare, tal fill, *tia patro, tia filo*. Tals governs, tals pobles, *tiaj registaroj, tiaj popoloj*. (Acusatiu: He vist tal cosa, *mi vidis tian aferon*. Ella ha sentit tals paraules, *ŝi aŭdis tiajn vostonj*.) (Francès) *tel*; (anglès) *such*; (alemany) *solcher*. (U. V. Z.)

Ties. Si *ies* tradueix la idea que nosaltres expressem ab els mots d'*algú, ties*, que senyala'l possessor, traduhirà la idea de nostres mots d'*aquell, d'aquella, d'aqueix, d'aqueixa*. Ex.: ¿De qui es l'escalfa-panxes?, *ĉies estas la kafenor?* Es d'aquell, *ĝi estas ties*. Jo'm creya que era d'aqueixa, *mi kredis ke ĝi estis ties*. No, senyor, ja li he dit; no es ni d'aqueixa ni d'aquest, sinó d'aquell, *ne sinjoro, mi jam tion diris al vi, estas nek*

ties, nek ties ĉi (aŭ ĉi ties) sed ties. (Traduhit literalment es d'aquell seria estas de tiu. Pertany a aquest, *apartenas al tiu ĉi*.)

Ab la lletra *ĉ* anteposada als mots simples *io, iu, ia, ies* ne fem els colectius, que generalisen la idea expressada per aquells.

ĉiu. Generalisa la idea expressada per *iu* y tradueix nostra expressió *cada un*, (femeni: *cada una*). El plural *ĉiuj* tradueix nostre mot *tots*, (femeni: *totes*). Ex.: Cada un de nosaltres té una sucrera, *ĉiu el ni havas sukerojn*. Tots som catalans, *ĉiuj ni estas katalunoj*. Dongui a cada una dues monedes, *donu al ĉiu du monerojn*. Despedeixis de totes les actrius, *diru adiaŭ al ĉiuj la aktorinoj*. (Acusatiu: Va saludar a cada un, *li salutis ĉiun*. Els va veure tots, *li vidis ĉiujn*.)

ĉio. Generalisa la idea expressada per *io* y tradueix nostre mot *tot*. Ex.: Tot hi es, *ĉio tie estas*. (Acusatiu: Ho tinch tot, *mi ĉion havas*.)

ĉia. Generalisa la idea expressada per *ia* y tradueix nostre mot *cada* (classe de). Ex.: Cada casa es un món, *ĉia hejmo estas mondo*.

ĉies. Generalisa la idea expressada per *ies* y tradueix nostres frases *de tots, de tothom*. Ex.: La terra es de tots, (de tothom). *Tero estas ĉies*.

VERB

Es un dels dos exes en torn dels qui volta y en els qui s'apoya l'enrahonament. El primer hem dit qu'era'l substantiu qui repre-

sentava la substància, la matèria; el segon el verb qui representa'l moviment, l'acció. Sense moviment les coses no més *serien*. Veus aquí perquè'l verb ser o ésseres nomenat *substantiu*: perquè està en la mateixa naturalesa de les coses que per si mateixes són blanques o negres, són grans o petites, són esbeltas o pesades. Ab el moviment, ab l'acció, les coses, bo y romanint les mateixes aparentment en llurs qualitats, en llur natura-

lesa pròpia, se diferencien en llurs manifestacions. La taula qui cau a par a nostres ulls materialment la mateixa taula qui roman en equilibri, però se'n manifesta diferentment a través de l'espai. Es la expressió del moviment y de les accions la finalitat de la existència del verb.

F. PUJOLÀ Y VALLÈS

(Seguirà)

NOVES

A hores d'ara encara no se sab qui serà alcalde de Barcelona. Ab això passa com ab els governadors. Se'n anomenen molts y acaben per enviar-nos el pitjor. Y dihem pitjor per les mostres que'n han dut; car si després de mirarshi tant l'esguerren, què farien si no hi miressin tan prim. Està vist; mal per mal, aquí les autoritats han d'ésser interines. Ab dir que quasi bé anyorèm a n'en Sostres!

El senyor Manzano, per ara no porta gayre pressa, y això qu'esperem ab *ansia* lo que'n surti de ses iniciatives; en cambi, l'alcalde accidental senyor Bastardas, s'explica d'allò més bé. Ja'n's ho pensavem, perquè com diguerem, fa temps que'l coneixem a n'en Bastardas; y per això ens permetem donarli un amistós concell. Aquests dies reb moltes cartes y visites de personatges qui el feliciten per sa encertada gestió. No'n faci pas cas de la majoria d'aquests senyors que li fan la gara, gara, n'hi ha molts que no hi van més que perquè ho diguin els diaris, y encara hi van de tornada del Govern civil, perquè ells lo mateix visiten a un governador, diguis Fuentes, Bivona o Manzano, que acompanyen a un ministre, encara que's diguin Romanones o Dato; la qüestió es la *apoteosis*, y aquests, senyor amic Bastardas, no més l'ajudaràn a caure. Fixishi ab quins ulls de desitj se li miren la vara. Vostè ab qui s'ha d'entendre es ab la Pubilla, qui ja li agrahirà'l bé que li faci (encara que sia interinament).

Ab grata sorpresa haguérem esment de que havia adquirit la propietat y pres a son càrrec la direcció de *La Tribuna*, nostre bon amic y digníssim company en la premsa l'Antoni Cullaré. Prou conegut es ell, pera que'n calgui recordar ara ses valentes campanyes de *El Diluvio* y de *La Región Vasca*. Encara que hauriem preferit (puig ja té ell prou prestigi), que hagués variat el rètol del diari, car *La Tribuna* s'havia fet tan antipàtica, que seràn moltes les persones que no deixaràn de mirarla ab certa desconfiança, emperò confessem ab goig que desde'l

primer número de la seva època s'ha operat en ella una veritable reincarnació.

Dóna gust llegir aquelles ratlles, valentes, nobles y serenes. Aquest fet es digne de consideració, car demostra lo que pot una idea vital, predicada per un home de cor y d'intel·ligència. Fins fa resucitar els morts. Així si les regions espanyoles sapiguessin abeurarse en les sanitoses aygues de l'Autonomia, podrien infundir una halenada de vida al malaltic Estat, que cuyden d'empitjorar els funestos apòstols de la suicida política centralista.

Rebi el senyor Cullaré nostra coral enhorabona y que per molts anys pugui lluitar ab tant de brahó com fins ara per la nostra salvadora causa.

No parlèm *in extenso* dels dolorosos successos polítics que a Catalunya, y, en especial, a Barcelona, s'estàn desenrotllant per obra y gracia d'aquells qui tenen la obligació de fer-nos feliços.

Com que JOVENTUT no es un periòdich d'informació sols li pertoca fer comentaris, y aquests serien inoportuns o superflus. Per una banda, ells mateixos se fan els comentaris; y en la consciència pública està quan gran es la estimació que mereixem d'aquests prohoms de la política centralista.

Altrament ens declararem incompetents pera judicar certes qüestions. No'n tenim pas de criteri jurídic; tot lo que'n havien ensenyat a la Universitat, que no era gayre, y lo poch que havíem après en els llibres dels veritables mestres de la Ciència del Dret, ara no'n serveix de res. Tot allò que teníem per cert, se'n's demostra cada dia que no ho era pas, y se'n's prova en el terreny de la pràctica. Cal, donchs, que tornem a fer pals y ganxos, perquè sinó, l'escriure potser ens faria perdre'l llegir. Lamentem que les lleys no'n's duguin medis pera fer cesar aquesta encarnada campanya empresa contra'ls catalans, deplorem que persisteixi aquest estat anormal y febrós, en que les denúncies periòdiques tan freqüents, els procesaments en massa, els empresonaments, venen a excitar les passions del poble fent témer una re-

gresió a aquells temps de trista memòria, en que la malavolència d'un espieta vulgar o d'un denunciador d'ofici, qui no vacilava recórrer a la calúnnia, podia fer perdre al ciutadà més honrat y pacífich. Tinguem serenitat ja que no'n tenim els qui ens haurien de donar exemple, y recordem entre moltes altres coses qu'estem disfrutant d'un govern lliberal. ¿Què'ns farien si ens trobéssim sota un regim absolutista?

Proxim el segon congrés esperantista que's celebrarà a Ginebra, publicuem el programa segons la revista *Esperanto*.

Dimars, 28 d'agost.—A les vuyt y mitja del vespre, al Victoria-Hall.—Obertura solemnnial del Congrés.

Dimecres, 29 d'agost.—Al matí, a la Universitat.—Reunions preparatòries (Comissions, Seccions, etc.).—Al mitjdia, al kiosque dels *Bastions*.—Banquet oficial.—A la tarda, a la Universitat.—Primera Reunió general.—Al vespre, al Casino de *Saint-Pierre*.—Representació teatral.

Dijous, 30 d'agost.—Excursió sobre'l llach Lemau; Recepció a Vevey per les autoritats; Banquet.

Divendres, 31 d'agost.—Al matí, a la Universitat.—Segona Reunió general.—Tarda, Recepció dels congressistes al parch de la *Châtelaine*; Visita al Museu Ariana.—Vespre.—Gran ball.

Dissabte, 1.er de setembre.—Al matí, a la Universitat.—Reunió de les Comissions.—Tarda, a la Universitat.—Tercera Reunió general.—Vespre, al Victoria-Hall.—Clausura solemnnial del Congrés.

Diumenge, 2 de setembre.—Diada que's deixa a la lliure disposició dels congressistes.

Dilluns, 3; dimars, 4, y dimecres, 5 de setembre.—Excursió a Suïssa: Ginebra, Montaux-Oberland, Spiez, Interlaken, Mûreu, Berne, Ginebra.

Tots els dies.—Matí y vespre.—Excursió en automòbils a través de la vila y les afores, reservades als congressistes.

Publicacions rebudes:

Catalonia.—Hem rebut el primer número d'aquesta revista literaria setmanal, en la que s'hi llegeixen interessants escrits d'en Joseph Aladern, Puig y Ferrater, Oller y Rabassa, etc. Publica ademés folletí. Li desitgem prosperitat.

Jochs Florals de Barcelona.—Hem rebut el tomo d'enguany, corresponent a l'any 48 de sa restauració.

Flors d'Occitania.—Llibre de versos del celebrat poeta provençal Prosper Estieu.—Tolosa; J. Marqueste, editor, 1906. Se'n farà la crítica a son degut temps.

Fidel Giró, impressor. — Carrer de Valencia, 233.

Biblioteca de JOVENTUT

Obsequi als subscriptors

Conforme anunciavem en el número anterior, la setmana passada començà'l repartiment a nostres subscriptors del segon volum de l'any, o sia la traducció catalana del drama.

ANIMES SOLITARIES

de G. Hauptmann, feta per nostre company de redacció l'Oriol Martí.

Als subscriptors de dintre Barcelona'ls hi es repartit a domicili, podentlo passar a recullir a l'Administració'ls qui desitgin tenirlo ab major promptitut. Els qui el vulguin ab enquadernació *cartonné* deuràn abonar o'50 pessetes.

Els subscriptors de fora'l rebràn per correu o per conducte de nostres corresponsals. Els qui no estiguin en relació ab ells y vulguin el volum enquadernat, deuen enviar en segells l'import de o'50 pessetes, y o'25 ademés si desitgen que se'ls hi envihi certificat.

Aquesta obra ha quedat posada a la venda en totes les llibreríes al preu de 2 PESSETES l'exemplar. Els subscriptors de JOVENTUT qui vulguin adquirirne exemplars, apart del que'ls hi correspòn, els podran obtenir en nostra Administració ab l'acostumat 25 per 100 de rebaixa.